

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 242 «Туризм»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

(назва бакалаврської програми)

на тему: **«Стан та перспективи розвитку екологічного туризму
в Одеській області»**

Виконавець:

студент факультету міжнародної економіки

Зарков Вячеслав Едуардович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Ст. викладач

Козловський Роман Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Туризм останніми роками становить не лише основу соціально-економічних змін держави, але й стає привабливим варіантом її економічного розвитку. Щорічне зростання туристичних потоків забезпечує розвиток економіки, а світові тенденції вказують на зростання його ролі на як національному, так і світовому рівнях.

Оскільки туристична сфера є важливим фактором розвитку країни, то необхідність розвитку стійкого туризму також стала основною занепокоєння. Намагання прискорити розвиток туристичної сфери та перетворити її у високоефективну сферу економіки, що здатна швидко інтегруватися до світових процесів, неминує призводити і до негативних наслідків. Причинами цього можна вважати нерівномірний розподіл туристів у місцях атракцій, що спричинює перевантаження одних територій та зменшення чисельності у інших. Туризм є явищем синергетичним та мультиплікативним, тобто примножує ефект у суміжних сферах. Попри створення додаткових робочих місць, покращення доходів як суб'єктів туристичної діяльності, так і доходів регіону, країни, а також розвитку дестинації, він неминує впливає і на екологію території.

Отже, розвиток туризму, особливо масового, окрім позитивного впливу має ряд негативних наслідків, які можна подолати шляхом раціонального використання як природних, так і культурних, соціальних, економічних ресурсів. Необхідність формування екологічної, соціальної та економічної свідомості як у туристів, так і в усіх зацікавлених у туристичній діяльності суб'єктів мають стати базовими вимогами щодо практичної організації туризму. Тобто актуальність запровадження принципів сталого розвитку не викликає сумнівів, а використання кращих європейських практик дозволить не лише впровадити позитивні приклади, але й уникнути можливих негативних наслідків та проблем. Основна ідея екологічного туризму – це перш за все турбота про навколишнє природне середовище, яку використовують в туристичних цілях в поєднанні з вихованням любові до природи, затвердженням важливості її захисту і є відмітною рисою екологічного туризму. Ця ідея отримує конкретне втілення, зокрема, через те, що екологічний туризм покликаний:

1) постійно, систематично і цілеспрямовано культивувати повагу до навколишнього середовища;

2) гармонізувати відносини між екологією, суспільством і економікою;

3) орієнтувати туристичні організації на збереження і примноження споживчої вартості природного середовища за рахунок виділення частини туристичних доходів та вирішення пов'язаних з цим завдань;

4) підкоряти короточасні інтереси отримання прибутку від туризму довгостроковим інтересам збереження природи для майбутніх поколінь, а також для подальшого розвитку туризму;

5) формувати у туристів почуття особистої відповідальності за стан природи і її майбутнє, стверджуючи в як свідомості приналежність до неї як її органічної частини.

Сьогодні існує багато ґрунтовних і різнобічних досліджень, що присвячені проблемам екологічного туризму, які становлять інформаційну базу для написання кваліфікаційної роботи. Найбільший вклад у розроблення проблематики, пов'язаної з екологічним туризмом, зроблено у роботах Арестова С.В., Вишневського В.І., Гетьмана В., Давиденко І.В., Дмитрука О., Карташової О.Г., Ковальської Л.В., Лисенко В.В., Михайлюк О.Л., Олійника Я., Піменова В.Г. та ін.

Проте, не дивлячись на велику кількість наукових праць та різноманітності вчених думок та поглядів, на сьогоднішній день в науковому середовищі відсутнє комплексне та вичерпне дослідження сутності та значення екологічного туризму як сталого розвитку туризму на території України; відсутні дослідження природноресурсного потенціалу держави, як необхідного плацдарму для розвитку екологічного туризму.

Мета дослідження – оцінка ролі і місця екологічного туризму в розвитку туристичної галузі України. Відповідно до мети маємо виконати наступні завдання:

- визначити сутність екологізації туризму;
- розглянути роль екологізацію туризму у сталому розвитку;
- здійснити оцінку природно-ресурсного потенціалу України для розвитку екотуризму;
- проаналізувати кон'юнктуру туристичного ринку в Україні;
- проаналізувати показники розвитку туристичної галузі в частині надання послуг екотуризму;
- визначити пріоритетні напрями розвитку екотуризму в Україні;
- розробити та обґрунтувати екологічний тур.

Об'єкт дослідження – процес розвитку екологічного туризму в Одеській області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів розвитку економічних відносин, що виникають в процесі здійснення екотуристичної діяльності. У процесі дослідження були використані наступні методи:

- спостереження та порівняння;
- опитування та анкетування;
- аналогії;
- аналізу та синтезу;
- статистичного аналізу, групування та узагальнення даних;
- експертний.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, які регламентують правила здійснення туристичної діяльності на природнозаповідних територіях та регламентують діяльності підприємств туристичного господарства; основні положення наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених в рамках досліджуваного профілю; статистичні дані Державної служби статистики України; матеріали наукових конференцій, періодичних видань та мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки, рекомендації і пропозиції можуть бути використані для розробки та реалізації конкретних заходів, спрямованих на оцінювання потенціалу розвитку екологічного туризму в Україні та розробки екологічних турів та маршрутів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади формування екологічного туризму» було розглянуто сутність поняття екологічного туризму. Наведено організаційно-правове забезпечення екотуризму та особливості організації діяльності туристичного підприємства в сфері екскурсійних послуг.

У другому розділі «Аналіз стану екологічного туризму», здійснений аналіз існуючого стану екологічного туризму в світі, Україні та, зокрема, в Одеській області.

У третьому розділі «Перспектив розвитку екологічного туризму на Одещині» було розглянуто проекти екологічного туризму в в Одеській області.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження в рамках виконання дипломної роботи дало змогу сформулювати наступні висновки.

Соціальна роль туризму для розвитку регіону (області) розкривається через такі соціально-економічні ефекти, як: сприяння росту економіки (інвестиції, мультиплікаційний ефект на суміжні галузі і економіку у цілому); зростання зайнятості населення; підвищення рівня життя населення регіону; поповнення державного і місцевих бюджетів через сплату податків і зборів суб'єктами підприємницької діяльності; сприяння покращенню інфраструктури і благоустрою міст і селищ; розвиток людського потенціалу.

Одещина має унікальні передумови формування туристичного комплексу, а саме:

- географічні – вигідне географічне положення (область є морськими воротами України створює їй певні переваги для прискореної інтеграції в європейські структури;
- історичні – своєрідність краю, де збереглась висока культура господарювання, традиції і навики місцевого населення, що у поєднанні з близькістю країн Європи створює передумови для швидкої адаптації населення до ринкових умов господарювання;

- економічні – досягнуті позитивні структурні зрушення служать вагомою передумовою для поступового економічного зростання;
 - транспортні – розвинута мережа автомобільних доріг та залізниць з врахуванням зручного географічного положення може принести реальну вигоду області;
 - природні – наявність унікальних природних ресурсів: мінеральних вод, лісів, значних запасів підземних і поверхневих вод, інших корисних копалин індустріального значення, ландшафтно-кліматичних зон;
 - рекреаційні – область володіє потужним природним потенціалом для санаторно-курортного лікування та оздоровлення людей, який може перетворити рекреаційну сферу в одну з провідних галузей економіки області;
- Найбільша частка серед компонентів рекреаційного потенціалу Закарпаття (39%) припадає на водні ресурси. Але особливу цінність представляють унікальні джерела мінеральних вод. На сьогодні розвідано 360 джерел мінеральних вод.
- екологічні – порівняно низький рівень антропогенного забруднення довкілля та виняткова екологічна роль Причорномор'я на континенті сприяють позитивному іміджу області

У регіоні розвинені практично всі види рекреаційної діяльності: від санаторно-курортного лікування до відпочинку і різних видів туризму, що здійснюються цілорічно.

Внутрішній туризм Одеської області представлений туристами з сусідніх областей, але це здебільшого екскурсанти. Повноцінні туристи, то це туристи з міст Київ, Львів, Харків, а також центральної України, зокрема, Дніпро.

Щодо закордонних туристів, то офіційна статистика повідомляє про угорців, румунів та словаків, але у п'ятірці – білоруси, у десятці – німці, а також, що цікаво, – балкани. Найпопулярнішою метою туристично-екскурсійних подорожей залишається дозвілля і відпочинок. У 2020 році подорожувало 14669 осіб. В усіх регіонах області розташовані унікальні природно-заповідні об'єкти. Такі наприклад, як Синевирське озеро, Долина нарцисів, Карпатський біосферний заповідник, Нижньодністрівський національний природний парк, Дунайський біосферний заповідник та інші.

Туристична індустрія Одещини забезпечує значний внесок в економіку краю, сприяє створенню нових робочих місць, знайомить туриста з культурними, історичними надбаннями, природним середовищем. Однак її ефективний розвиток неможливий без залучення висококваліфікованих фахівців, котрі б володіли необхідним багажем знань у цій сфері, на основі яких можна приймати справді професійні рішення.

Проблеми розвитку туризму в Одеській області полягають, в першу чергу, у відсутності належного фінансування та створення якісної транспортної системи та інфраструктури загалом. Наявність локальних, не пов'язаних між собою центрів

надання туристичних та рекреаційних послуг в подальшому може призвести до руйнування єдиної системи туризму на Закарпатті.

Використання закордонного досвіду організації роботи прикордонних регіонів, в тому числі, кластерної системи, може усунути існуючі дисбаланси розвитку туристичної галузі економіки Одеської області. Також важливим є створення сприятливого інвестиційного клімату в регіоні, що сприятиме динамічному покращенню стану інфраструктури і сприятиме збільшенню числа туристів, що буде відвідувати область. Ще однією із тенденцій є продовження транскордонного співробітництва між сусідніми державами.

АНОТАЦІЯ

Зарков В.Е. «Стан та перспективи розвитку екологічного туризму в Одеській області».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Об'єкт дослідження – процес розвитку екологічного туризму в Одеській області. Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів розвитку економічних відносин, що виникають в процесі здійснення екотуристичної діяльності.

Метою роботи оцінка ролі і місця екологічного туризму в розвитку туристичної галузі України.

У роботі проаналізовано теоретичні основи екологічного туризму, зроблений аналіз екологічного туризму в Україні, виявлено особливості впровадження туристичних проектів екологічного напрямку

За результатами дослідження розроблені заходи з підвищення ефективності впровадження екологічних проектів у туризмі. Проаналізована ефективність, враховуючи прибуток та витрати на впровадження заходів.

Ключові слова: екологічний туризм, сталий розвиток, Одеська область

ANNOTATION

Zarkov V.E. "Status and prospects of ecological tourism in Odessa region."

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 242 "Tourism" in the educational program "Economics and organization of tourism" - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2022.

Qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used.

The object of research is the process of development of ecological tourism in Odessa region. The subject of research is a set of theoretical and practical aspects of the development of economic relations that arise in the process of ecotourism.

The purpose of the work is to assess the role and place of ecological tourism in the development of the tourism industry of Ukraine.

The theoretical bases of ecological tourism are analyzed in the work, the analysis of ecological tourism in Ukraine is made, the peculiarity of introduction of tourist projects of ecological direction is revealed.

According to the results of the research, measures have been developed to increase the efficiency of implementation of environmental projects in tourism. The efficiency is analyzed, taking into account the profit and costs of implementing measures.

Keywords: ecological tourism, sustainable development, Odessa region